

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum sufficienter exteriores actus ordinaverit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

actus, qui repugnant iustitia, aut paci, aut gaudio spiritali, repugnent et regno Dei: & ideo sunt in Evangelio regni prohibendi. illa uero quae indifferentes se habent respectu horum, puta, comedere hos, uel illos cibos, in his non est regnum Dei. unde Apostolus praemittit. Non est regnum Dei cibus & potus.

AD SECUNDVM dicendum, quod secundum Philosopho, in 1. Metaphysicae liber est, qui causa est. ille ergo libere aliquid agit, qui ex seipso agit: quod autem homo agit ex habitu suae naturae conuenienti, ex seipso agit, quia habitus inclinatur in modum naturae. Si uero habitus esset naturae repugnans, homo non ageret secundum quod est ipse, sed secundum aliquam corruptionem sibi superuenientem. Quia igitur gratia Spiritus sancti est sicut interior habitus nobis infusus inclinans non ad recte operandum, facit nos libere operari ea quae conueniunt gratiae, & uitare ea quae gratiae repugnant. Sic igitur lex noua dicitur lex libertatis dupliciter. Vno modo, quia non arctat nos ad faciendam, uel uitandam aliquam, nisi quae de se sunt uel necessaria, uel repugnantia saluti, quae cadunt sub praecipito, uel prohibitione legis. Secundum, quia huiusmodi praecipita, uel prohibitiones facit nos libere implere, in quantum ex interiori instinctu gratiae ea implemus, & propter haec duo lex noua dicitur lex perfectae libertatis, Iacobi.

AD TERTIVM dicendum, quod lex noua prohibendo animum ab inordinatis motibus, oportet etiam quod cohibeat manum ab inordinatis actibus, qui sunt effectus interiorum motuum.

ARTICVLVS II.

Utrum lex noua sufficienter exteriores actus ordinauerit.

Infr. ar. 4. Et quod. 4. art. 13. corp.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur quod lex noua insufficienter exteriores actus ordinauerit. Ad legem enim nouam praecipue pertinere uidetur fides per dilectionem operans, secundum illud ad Gal. 5. In Christo Iesu neque circumcisio aliquid ualet neque praepitium, sed fides quae per dilectionem operatur: sed lex noua explicauit quaedam credenda, quae non erant in ueteri lege explicata, sicut de fide Trin. ergo et debuit superaddere aliqua exteriora opera moralia, quae non erant in ueteri lege determinata.

q. 101. ar. 4. & q. 102. ar. 4.

¶ 2 Praet. In ueteri lege non solum sunt instituta sacramenta, sed etiam aliqua sacra, ut supra dictum est: sed in noua lege etiam sunt instituta aliqua sacramenta, nulla tamen sacra instituta a Deo uidentur, puta, quae pertineant uel ad sanctificationem alicuius templi, uel uasorum, uel etiam ad aliquam solemnitatem celebrandam, ergo lex noua insufficienter exteriores actus ordinauit.

q. 101. ar. 4. & q. 102. ar. 5. & 6

¶ 3 Praet. In ueteri lege sicut erant quaedam obseruatiae pertinentes ad Dei ministros, ita et erant quaedam obseruatiae pertinentes ad populum, ut supra dictum est, cum de caeremonialibus ueteris legis ageretur, sed in noua lege uidentur aliqua obseruatiae esse datae ministris Dei, ut patet Matth. 10. Nolite possidere aurum neque argentum, neque pecunias in zonis uestris, & caetera, quae ibi sequuntur, & quae dicuntur Luc. 9. & 10. ergo etiam debuerunt aliqua obseruatiae institui in noua lege ad populum fidelium pertinentes.

¶ 4 Praet. In ueteri lege praeter moralia & caeremonialia fuerunt quaedam iudicialia praecipita: sed in lege noua non traduntur aliqua iudicialia praecipita, ergo lex noua insufficienter exteriora opera ordinauit.

SED CONTRA est, quod Dominus dicit Mat. 7. Omnis qui audit uerba mea haec, & facit ea, assimilabitur uiro sapienti qui edificauit domum suam supra petram, sed sapiens aedificator nihil omittit eorum, quae necessaria ad aedificium, ergo in uerbis Christi continentur omnia posita, quae pertinent ad humanam.

Respon. Dicendum, quod sicut dictum est, quod in exterioribus illa solum praecipere debent prohibere, per quae in gratiam introduciuntur, pertinent ad rectum gratiae uitium ex necessitate, quia gratiam ex nobis consequi non possumus, per Christum solum, ideo sacramenta, per quae gratiam consequimur, ipse Dominus instituit per seipsum, scilicet, baptismum, Eucharistiam, orationem, ministrorum nouae legis, institutio Apostolorum instituitur in duos de septuaginta, & penitentiam, & confirmationem etiam instituit per Spiritum sancti missionem, ex eius statuta institutione Apostoli leguntur oleo infirmos unguendo sanasse, ut habetur Marc. 6. quae sunt nouae caeremoniae. Rectus autem gratiae usus est operatio, quae quidem secundum quod sunt de necessitate uirtutis, pertinent ad praecipita moralia, quae in ueteri lege tradebantur, unde quantum ad haec noua super ueterem addere non debuit caeremonia agenda. Determinatio autem praecipitorum in ordine ad cultum Dei, pertinent ad praecipita caeremonialia legis: in ordine uero ad praecipita iudicialia, ut supra dictum est. Et ideo quaedam determinationes non sunt secundum se de necessitate interioris gratiae, in qua lex consistit, idcirco cadunt sub praecipito nouae legis, sed relinquuntur humano arbitrio; quaedam quidem quantum ad subditos, quae scilicet pertinent singulatiim ad quemque: quaedam uero ad praecipita temporalia uel spirituales, quae scilicet pertinent ad unum commune. Sic igitur lex noua nulla alia caeremonia opera determinare debuit praecipiendo, habendo, nisi sacramenta, & moralia praecipita de se pertinent ad rationem uirtutis, puta, occidendum, non esse furandum, & alia huiusmodi.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod quaedam fidei, sunt supra rationem humanam, unde ad nos non possumus peruenire nisi per gratiam, & ideo praecipitiorum gratia superueniente oportuit praecipitiorum da explicari. Sed ad opera uirtutum diriguntur rationem naturalem, quae est regula quaedam actionis humanae, ut supra dictum est: & ad haec non oportuit aliqua praecipita dari uel moralia legis praecipita, quae sunt de caeremonia.

AD SECUNDVM Dicendum, quod in facis nouae legis datur gratia, quae non est nisi in se, & ideo oportuit quod ab ipso instituta obseruarent, sed in facis non datur aliqua gratia, per consecrationem templi, uel altaris, uel aliorum huiusmodi, aut etiam in ipsa caeremonia solennitatis, & ideo quia talia secundum seipsum continent ad necessitatem interioris gratiae, dantur fidelibus instituenda reliquit pro suo arbitrio.

AD TERTIVM Dicendum, quod illa praecipita dedit Apostolis non tanquam caeremonias obseruandas, sed tanquam moralia instituta, & intelligi dupliciter. Vno modo, secundum Aristotelem de consensu Euangelistarum: ut non sint praecipita, sed concessiones. Concessit enim eis praecipere ad praedicationis officium sine periculo, & aliis huiusmodi, tanquam habentibus

tem necessaria uite accipiendi ab illis. quibus prædica-
bant. unde subdit. Dignus est enim operarius cibo
suo, non autem peccat, sed supererogat, qui sua por-
tat, ex quibus uiuat in prædicationis officio non acci-
piens iurprum ab his, quibus Euangeliū prædicat,
sicut Paulus fecit. Alio modo, possunt intelligi secū-
dum aliorum sanctorum expositionem, ut sint quæ-
dam statuta temporalia a Apostolis data pro illo tem-
pore quo mittebantur ad prædicandum in Iudæam
ante Christi passionem. Indigebant enim discipuli
quasi adhuc paruuli sub Christi cura existentes, acci-
pere aliqua specialia instituta a Christo, sicut quilibet
subditi a suis prælati, præcipue quia erant
pauplatum exercitandi, ut temporalium sollicitu-
dinem abdicarent: per quod reddebantur idonei ad
hoc, quod Euangelium per uniuersum orbem præ-
dicarent. Nec est mirum si adhuc durante statu uete-
ris legis, & nondum perfectam libertatem Spiritus
consecutus, quodam determinatos modos uiuen-
di instituit, quæ quidem statuta imminente passioe
remouit tanquam discipulis iam per ea sufficienter
exercitatis: unde Luc. 22. dixit. Quando misi uos sine
saculo, & pera, & calceamentis, nunquid defuit ali-
quid uobis? at illi dixerunt. Nihil. dixit ergo eis. Sed
nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram:
iam. n. imminet tempus perfectæ libertatis, ut tota
liter suo dimitterentur arbitrio in his quæ secundū
se non pertinent ad necessitatem uirtutis.

AD QUARTVM Dicendum, quod iudicialia etiam se-
cundum se considerata non sunt de necessitate uir-
tutis quantum ad talem determinationem, sed solū
quantum ad communem rōnē iustitiæ, & ideo iudi-
cialia præcepta reliquit Dominus disponenda his, quæ
curam aliorum erant habituri uel spirituales, uel
temporales. Sed circa iudicialia præcepta ueteris le-
gis quædam explanauit propter malum intellectum
Pharisæorum, ut infra dicitur.*

ARTICVLVS III.

*Vtrum lex noua hominem circa interiores actus
sufficienter ordinauerit.*

AD TERTIVM sic procedit. Videtur, quod cir-
ca interiores actus lex noua insufficienter homi-
nem ordinauerit. Sunt. n. decem præcepta decalo-
gi ordinantia hominem ad Deum & proximum:
sed Dominus solum circa tria illorum aliquid adim-
pleuit. Circa prohibitionem homicidii, & circa pro-
hibitionem adulterii, & circa prohibitionem iurii.
ergo uidetur quod insufficienter hominē ordinauerit,
adimpletionem aliorum præceptorum præmittens.

¶ 2 Præ. Dominus nihil ordinauit in Euangelio de
iudicialibus præceptis nisi circa repudium uxoris, &
circa penam talionis, & circa persequutionem iniuri-
corum: sed multa sunt alia iudicialia præcepta uete-
ris legis, ut supra dictum est. ergo quantum ad hoc
insufficienter uitam hominum ordinauit.

¶ 3 Præ. In ueteri lege præter præcepta moralia, & iu-
dicialia, erant quædam ceremonialia, circa quæ Dñs ni-
hil ordinauit. ergo uidetur insufficienter ordinasse.

¶ 4 Præ. Ad interiorem bonum mentis dispositio-
nem pertinet, ut nullum bonum opus homo faciat
propter quæcunq; temporalem finem: sed multa
sunt alia temporalia bona, quàm fauor humanus,
multa etiam sunt alia bona opera, quàm ieiunium,
elemosyna, & oratio. ergo inconueniens fuit, quod
Dñs docuit solum circa hæc tria opera gloriæ fauo-

ris humani uitari, & nihil aliud terrenorū bonorū.
¶ 5 Præ. Naturaliter homini inditum est, ut sollicitè
circa ea quæ sunt sibi necessaria ad uiuendum, in
qua etiam sollicitudine alia animalia cum homine
conueniunt: unde dicitur Prou. 6. Vade ad formicā
o piger, & considera uiam eius, quæ cum non ha-
beat præceptorem, uel ducem, parat in æstate cibum
sibi, & congregat in messe, quod comedat: sed omne
præceptum quod datur contra inclinationem natu-
ræ, est iniquum, utpote contra legem naturalem exi-
stens. ergo inconuenienter uidetur Dominus prohi-
buisse sollicitudinem uictus & uestitus.

¶ 6 Præ. Nullus actus uirtutis est prohibendus: sed
iudicium est actus iustitiæ, secundum illud psal. 93.
Quousque iustitia conuertatur in iudicium. ergo in-
conuenienter uidetur Dominus iudiciū prohibuisse,
& ita uidetur lex noua insufficienter hominem
ordinasse circa interiores actus.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit in li. de ser-
mone Domini in monte. * Considerandum est, quæ
cū dixit, Qui audit uerba mea hæc significat, sermo-
nem istum Domini omnib. præceptis, quibus Chri-
stiana uita formatur, esse perfectum. -

RESPON. Dicendum, quod si cut ex inducta au-
thoritate Aug. * apparet, sermo quem Dominus in
monte proposuit, totam informationem Christia-
næ uitæ continet, in quo pfecte interiores motus ho-
minis ordinantur. Nam post declaratum beatitudi-
nis finem, cōmendata apostolica dignitate, per quos
erat doctrina euangelica promulganda, ordinat in-
teriores hominis motus, primo quidem quantum
ad seipsum: & deinde quantum ad proximum. Quā-
tum autem ad seipsum dupliciter secundum duos
interiores hominis motus circa agenda, quæ sunt uo-
luntas de agendis, & intentio de fine: unde primo
ordinat hominis uoluntatem secundum diuersa le-
gis præcepta, ut scilicet, abstineat aliquis non solum
ab exterioribus operibus, quæ sunt secundum se ma-
la, sed etiam ab interioribus, & ab occasionibus ma-
lorum. Deinde ordinat intentionem hominis di-
cens, quod in bonis quæ agimus, neque quæra-
mus humanam gloriam, neque mundanas diuitias,
quod est thesaurizare in terra. Consequen-
ter autem ordinat interiorem hominis motum
quo ad proximum, ut scilicet, eum non temera-
rie, aut iniuste iudicemus, aut presumptuose. neque
ramen sic simus apud proximum remisii, ut eis
sacra committamus, si sint indigni. Ultimo autem
docet modum adimplendi euangelicam doctri-
nam, scilicet, implorando diuinum auxilium, &
conatum apponendo ad ingrediendum per angus-
tam portam perfectæ uirtutis, & cautelam adhiben-
do ne a seductoribus corrumparamur, & quod obser-
uatio mandatorum eius est necessaria ad uirtutem,
non autem sufficit sola confessio fidei, uel miraculo-
rum operatio, uel solus auditus.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Dominus circa
illa legis præcepta adimpletionem apposuit, in qui-
bus Scribæ & Pharisæi non rectum intellectum ha-
bebant, & hoc contingebat præcipue circa tria præ-
cepta decalogi. Nam circa prohibitionem adul-
terii, & homicidii estimabant solum exteriorem
actum prohiberi, non autem interiorem appeti-
tum, quod magis credebant circa homicidium
& adulterium, quàm circa furtum, uel falsum
testimonium, quia motus iræ in homicidium ten-
dens, & concupiscentiæ motus tendens in adul-
terium, uidentur aliquo modo nobis a natura in-
esse, non autem appetitus iurandi, uel falsum

Prima Secundæ s. Thomæ. H H 10

Lib. 1. circa
prin. & li. 2.
c. 40. 10. 6.

In argu. Sed
contra.